

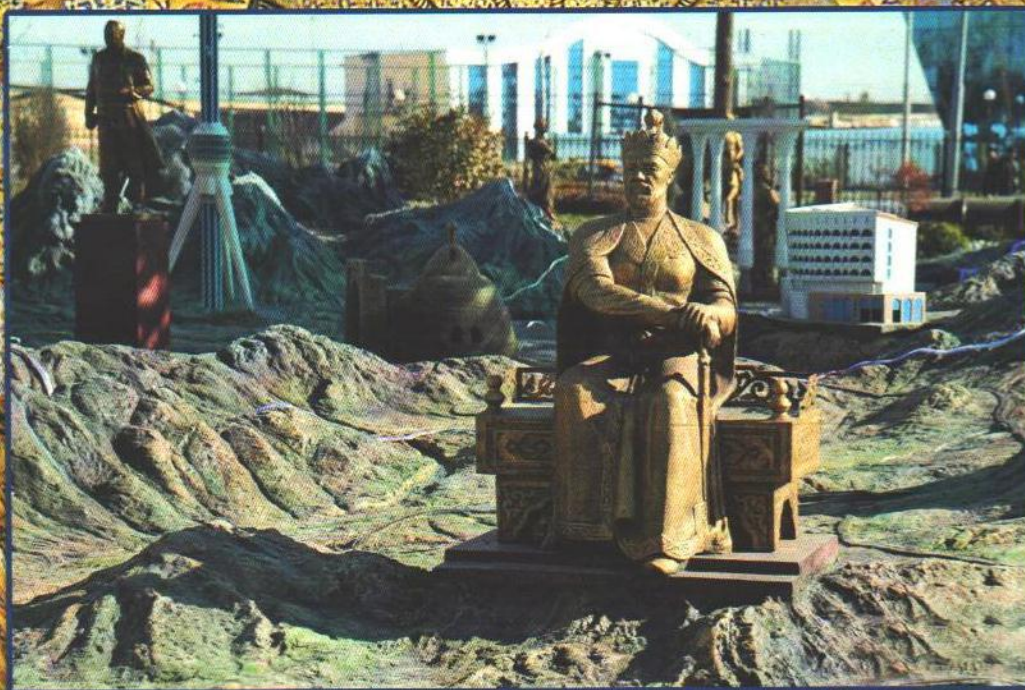
SOHIBQIRON YULDUZI

Соҳибқирон юлдузи

№ 4 (34) 2018 йил.

***“Bizkim-mulki Turon, amiri Turkistonmiz, bizkim - millatlarning
eng qadimi va eng ulugʻi Turkning bosh boʻgʻinimiz!”
Sohibqiron Amir Temur***

***Sohibqiron Amir Temur haykali Qarshi shahrida yangi barpo etilgan
“Vatanparvar” bogʻida bosh kompozitsiya boʻlib, yoshlarni
vatanparvarlikka chorlab turibdi.***

ISLOM MA'RIFATI MAZMUNI

Бизга маълумки, маърифат арафа сўзидан ясалган бўлиб билмоқ деган маънони билдиради. Инсон тафаккурининг билиш ҳосиласи илм ҳисобланади. Демак, ислом динида илм ҳақида айтилган фикрлар ислом маърифатининг мазмунини ташкил қилади. Биз қуйидаги мақоламизда ислом маърифати- илми деганда нима тушунилиш ҳақида, тасаввуф маърифатининг илдизи, бош асоси ислом маърифати билан боғлиқлиги, у билан озиқланиши ҳақида тўхталиб ўтамиз.

Ер юзида бир неча динлар тарқалган бўлиб, уларнинг ичидан ислом диничалик илми, уламоларни улуғлаган дин мавжуд эмас. Хўш, ислом динида илм деганда нима тушунилади?! Бу саволнинг жавобини муқаддас динимизнинг ўзидан қидирамиз.

"Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анхумадан ривоя қилинади:

"Набий соллаллоҳу алайҳу васаллам:

"Илм учтадир. Улардан бошқаси зиёда фазилатдир: муҳкам оят, қоим суннат ва одил фаризат", дедилар" ...

Ушбу ҳадисда шариат илми асоси тушунтирилган. Ҳадисда муҳкам оят деганда тафсирчиларнинг таъбири билан айтганда Қуръони каримнинг оятларини тўлиқ ўрганиш, билиш, ҳис қилиш тушунилади.

Қоим суннат деганда Пайгамбаримиз соллаллоҳу алайҳу васалламнинг мусулмон бандалари учун белгилаб кетган суннатлари тушунилади. Яъни Пайгамбаримизнинг айтган сўzlари, қилиб кўрсатган амаллари ва кимнингдир қилган амалини кўриб туриб рад этмаган бўлсалар, булар биз мусулмонлар учун суннат ҳисобланади.

Одил фаризат деганда ислом фикҳ илмини ўзлаштириш назарда тутилган.

Демак, ислом маърифати, илми асосини Қуръони карим ва ҳадис илмини мукамал билган ҳолда кишиларнинг қилган амалларининг тўғри-нотўғри эканлигини шариатга таяниб тўғри баҳолай олиш ташкил қилар экан.

Ўз ўзидан савол туғилади. Ислom динида илм деганда дунёвий илмлар инкор қилинадими? Йўқ, албатта. Бу саволнинг ечими ҳам ҳадиси шарифларда кўрсатилган:

Абу Ҳурайра ривоят қиладилар:

"Набий соллаллоҳу алайҳу васаллам:

"Ҳикматли калима худди мўминнинг йўқотган нарсаси каби, мўмин уни қаерда топса ҳам ҳақлироқдир" деганлар" ...

Бу ерда "Ҳикматли калима деганда кишига наф келтирадиган фойдали илм тушунилади. Яъни мўмин кишилар ўз турмушларини яхшилаши учун кўмак берадиган илмни у қайси юртда бўлса ҳам ўрганишлари керак.

У ҳатто ғайридинлар яшайдиган мамлакатда бўлса ҳам, ўрганиш лозим деган (қаерда топса ҳам ҳақлироқдир) хулоса келиб чиқади. Бошқа бир ҳадисда айтилганидек, "Илмни Чинда бўлса ҳам ўрганинг деб ҳидоят қилинган.

Аслида дунёвий илмлар, фан-техника ютуқлари ҳам Яратганнинг бандалари яхши яшаши учун қилган инояти ҳисобланади ва

бизнинг муқаддас динимиз буни асло инкор қилмайди.

Мана шу ҳадисларни мукаммал билган уламоларимиз Ибн Сино, Форобий, Берунийлар шу боисдан ҳам дунёвий илмлар ривожига ўз ҳиссаларини қўшишга рағбат кўрсатганлар.

Юқоридаги фикр мулоҳазалардан келиб чиққан ҳолда биз асосий масалага ўтамиз. Хўш, илмдан асосий мақсад-муддао не? Кишиларнинг шаръий илмларни билиши ва унга амал қилишидан мурод не? Бу икки саволнинг жавоби "бу ёруғ оламда инсон боласининг яшашидан мурод нима?" деган саволнинг жавоби билан бир хил.

Инсон тафаккурининг тараққиёт жараёнига жуда кўп ҳодисалар ўз таъсирини кўрсатиб келган. Натижада инсон боласи онгида шундай ҳақли савол туғилган: "Биз бу дунёда нима мақсадда яшаяпмиз? Қайдан келдик, қайга кетамиз? Сўнгги манзил қаер? Биз қандай яшашимиз керак?"

Аллоҳ таолонинг инояти билан кейинчалик ислом дини буюрилди ва муқаддас қитобимиз Қуръони карим нозил қилинди. Натижада инсон боласи ўзининг юқоридаги саволларига тўлиқ жавоб топди. Биз бежизга ушбу мақоламизда илм ҳақида тўхталмадик. Аниқ қилиб айтганда ислом илми-маърифати инсон ҳаётининг мақсад-муддаосини, мазмунини билишни англатади. Соддароқ қилиб айтганда, Қуръон оятлари, ҳадиси шарифлар қандай яшаш кераклиги ҳақидаги қонун. Буни билиш орқали биз Роббимизни таниймиз, ўзимизни англаймиз. Ислом илмига амал қилганимиз сари ўзимизга ва Ўзига яқинлашиб бораётганлигимизни ҳис қиламиз, поклана бошлаймиз. Дунё икир-чикирларига ўралашиб қолишдан, гуноҳлардан узоқлашиб борамиз. Ислом илмини қанчалик чуқурроқ

ўзлаштириб борганимиз сари ҳаёт ҳақиқатини, Ҳақни ўргана бошлаймиз.

Баъзида дунёвий илмлар тараққий этган мамлакатларнинг айрим "уламо"лари томонидан дин ва унинг Яратувчиси инкор қилинган ҳолатларга дуч келганмиз. Бу исломда куфр ҳодиси ҳисобланади. Аслида фан-техника ютуқлари ҳам, мисли кўрилмаган илмий кашфиётлар ҳам Аллоҳ таолло қудратининг, Унинг сифатларининг бир кўриниши бўлиб, у одам боласининг ақли етадиган даражада бандаларига ёрдам тариқасида, шунингдек, Ўзининг қудратини англатиш учун берилган неъмат ҳисобланади. Фикримизнинг исботи сифатида шуни айтамызки, шунча нарса қўлидан келган инсоннинг қўлидан битта ҷумоли яратиб унга жон бахш этиш келмайди. Чунки яратиш фақат Яратганга хос сифатдир.

Биз мақоламизга бежизга ислом маърифати- илми ҳақида тўхталмадик. Чунки тасаввуф адабиётида, умуман, тасаввуфда маърифат мазмуни ислом маърифати билан чамбарчас боғлиқ. Тасаввуф маърифати илдиизи ислом маърифатидан озиқланади. Баъзи адабиётларда ҳар иккала илм (дин ва тасаввуф) баъзан бир- бирига қарама- қарши қўйилади баъзан эса бир- бирига яқинлаштира туриб кескин фарқланади ҳам. Тасаввуф адабиётида маърифат мазмунини ёритиб бериш, аввало, ислом маърифатини тушунишдан, ислом маърифати ва тасаввуф маърифати гўё бир дарахтнинг илдиизи ва танасига ўхшаш эканлигини исботлашдан бошланади.

Тасаввуф маърифати асосини Аллоҳни билиш, ер юзидаги ҳар бир яратилмишларда ҳам, ҳодисаларда ҳам Унинг сифатларини кўра билиш, ҳис қилиш ташкил қилади. Бундай қобилиятга эга бўлиш шаръият илмини билмай, тушунмай туриб амалга ошмайди.

Хулоса қилиб айтганда, ислом маърифати, аввало, инсон ҳаётини ёритди, ундан таъсирланиб тасаввуф илми шаклланди ва тараққий этди.

Фойдаланиган адабиёт

Муҳаммад ибн Исмоил ал- Бухорий. Саҳиҳул Бухорий. Тошкент, 1973.

МУАЛЛИФЛАРИМИЗ:

Зафар Рўзиев,	Қашқадарё вилояти ҳокими. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати аъзоси.
Акмал Саидов,	ЎЗРФА академиги.
Убайдулла Уватов,	Имом Термизий халқаро илмий тадқиқот маркази директори, тарих фанлари доктори, профессор.
Поён Равшанов,	Қарши давлат университети профессори.
Иргаш Даминов,	Республика Маънавият ва маърифат маркази бўлим бошлиғи.
Назар Эшонқул,	Ўзбекистон телерадиокомпаниясида фаолият кўрсатади. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси.
Қаҳрамон Ражабов,	ЎЗРФА Тарих институти бўлим мудир, тарих фанлари доктори.
Қўзибой Мамараимов,	Халқаро Амир Темур фонди Самарқанд вилоят бўлими бошлиғи, иқтисод фанлари доктори, профессор.
Абдуматлуб Номозов,	Халқ таълими аълочиси.
Соҳиба Очилова,	Шаҳрисабз шаҳар Амир Темур номидаги моддий маданият тарихи музейининг катта илмий ходими.
Хўжамурод Жабборов,	Қарши давлат университети «Ўзбек тилшунослиги» кафедраси доценти, филология фанлари доктори
Эшпўлат Жабборов,	Қарши давлат университети «Ўзбек тилшунослиги» кафедраси доценти, филология фанлари номзоди.
Фахриддин Раҳмонов,	Қарши давлат университети «Жаҳон тарихи» кафедраси доценти.
Қилич Абдинабиев,	Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси.
Азиз Равшанов,	Қарши ДУ қошидаги 2- академик лицейи катта ўқитувчиси.
Руслан Омонов,	Низомий номидаги педагогика институти «Ҳарбий фанлар» кафедраси катта ўқитувчиси.
Асилбек Хўжаёров,	Қарши ДУ ижтимоий фанлар факультети «Тарих» йўналиши 3- босқич талабаси.
Адолат Маманова,	Қарши давлат университетининг магистранти.
Гузал Рамозонова,	Қарши давлат университети, Хорижий тиллар факультети 2- курс талабаси.
Шаҳноза Қувонова,	Қарши давлат университети «Немис тили ва адабиёти» кафедраси катта ўқитувчиси.